

Uludağ Türkçe Öğretim Seti (A1-B2) Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Okunabilirlik Bakımından İncelenmesi

Fatma Betül CELEP^a

^a Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, TÜRKİYE, betulcelep891@gmail.com

ID : 0009-0000-5459-8691

Öz: Araştırmanın amacı; Uludağ Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarındaki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyini, her bir kitabın kendi içerisindeki metinlerin güçlük düzeyi bakımından nasıl dağılım gösterdiğini ve kitap setinin ortalama güçlük düzeyine göre nasıl sıralandığını ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için temel nitel araştırma deseninin kullanıldığı çalışmada, veriler setteki tüm kitaplarda (A1, A2, B1, B2) yer alan toplam 134 okuma metninden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. İncelemeye alınan metinlerin belirlenmesinde yüz sözcükten kısa olmama, şiir ve metin bütünlüğünü bozacak türde etkinlik içermeme ölçütleri işe koşulmuştur. Bu sürecin ardından araştırmanın verileri, Ateşman (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Flesch formülü ile analiz edilmiştir. Ayrıca analiz sonuçlarının güvenilirliğini sağlamak için veriler bir alan uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, incelenen her bir ders kitabının okunabilirlik düzeyi bakımından kendi içerisinde doğrusal bir dağılım göstermediği ve kolaydan zora doğru bir sıralamaya sahip olmadığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca setin içerisinde yer alan kitapların ortalama okunabilirlik puanı bakımından düzey ilerledikçe kolaydan zora doğru sıralandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarından hareketle, incelenen kitapların okunabilirlik düzeyi bakımından büyük ölçüde öğrenci düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, okunabilirlik, ders kitabı, Uludağ Türkçe Öğretim Seti

Analyzing The Reading Texts In Uludağ Turkish Teaching Set (A1-B2) Course Books In Terms Of Readability

Abstract: The aim of the study is to determine the readability level of the reading texts in the Uludağ Turkish Language Teaching Set textbooks, how the texts within each book are distributed in terms of difficulty level, and how the set of books are ranked according to the average difficulty level. The study, which used a basic qualitative research design to achieve this aim, collected data from 134 reading texts in all the books in the set (A1, A2, B1, B2) through document analysis. Criteria of no more than one hundred words, no poetry and no activities that would disrupt the integrity of the text were used to determine the texts to be included in the analysis. After this process, the data of the study were analysed using the Flesch formula adapted to Turkish by Ateşman (1997). In addition, the data were checked by a field expert to ensure the reliability of the analysis results. As a result of the study, it was revealed that each textbook analysed did not show a linear distribution within itself in terms of readability level and did not have a ranking from easy to difficult. In addition, it was determined that the books in the set were ranked from easy to difficult as the level progressed in terms of average readability score. Based on the results of the research, it can be said that the books analyzed are suitable for the level of learners to a great extent in terms of readability level.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, readability, textbook, Uludağ Turkish Teaching Set

1. GİRİŞ

Ders kitapları, dil eğitimi sürecinin planlı ve sistemli biçimde yürütülmesinde öğretmen ve öğrencilere rehber olma, tema çeşitliliği, bağlam ve içerik sunma vb. çeşitli işlevleri nedeniyle geçmişte olduğu gibi günümüzde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında da gün geçtikçe yeni ders kitapları hazırlanmakta ve derslerin yürütülmesinde en temel araç olarak nitelendirilen ders kitaplarının çeşitliliği artmaktadır. Ders kitaplarının çeşitlenmesi her ne kadar olumlu bir durum olsa da hazırlanan ders kitaplarının niteliği, irdelenmesi gereken bir durumdur.

Dil eğitiminde nitelikli ders kitabı hazırlamanın pek çok yönü olsa da bunların içerisinde en önemlilerinden birinin metin seçimi olduğu söylenebilir. Zira metinler, dil öğretiminin en temel malzemesidir ve bu yönüyle öğretim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önem taşır. Metinler, kendine özgü bir sistemi olması ve dile ait unsurları etkili bir biçimde aktarma gücü nedeniyle temel bir dil öğretim malzemesidir. Dilin kurallarının ve sözcüklerin bağlam içerisinde gösterilerek öğretilmesini sağlar (Zorbaz ve Köroğlu, 2016) ve dile ait unsurları görünür hâle getirerek öğrencinin zihninde kalıcı kılar (Şimşek, 2011). Bununla birlikte metinlerin dil öğretiminde üstlendiği bu işlevlerin öğretim sürecine aktarılabilmesi, öğrencilerin dil düzeyine uygun metin seçimiyle mümkündür. Çünkü öğrenciler, kendi dil düzeyinin üstünde metinlerle karşılaştıklarında hedef dile karşı zorluk algısı geliştirebileceği gibi kendi düzeyinin altındaki metinlerle karşılaştıklarında motivasyonlarını kaybedebilir (Özdemir ve Daştan, 2022). Bu durum, ders kitaplarının iskeletini oluşturan metinlerin seçiminde özenli olunması gerektiğini göstermektedir.

Metinlerin düzeye uygun bir biçimde seçilmesinde okunabilirlik ve anlaşılabilirlik kavramları üzerinde durulmaktadır. Okunabilirlik metnin nicel özelliklerine, anlaşılabilirlik ise metnin nitel yönlerine ilişkin bir kavramdır (Yazıcı, 2021). Ateşman'a (1997) göre anlaşılabilirlik metnin niteliği ve içeriği ile ilgilidir. Metnin anlaşılabilirliğini okuyucu değişkenleri, metnin değişkenleri, strateji kullanımı ve görev değişkenleri etkileyebilmektedir (Meyer, 2003). Örnek olarak okuyucunun kelime bilgisi, metnin bağlamı ve içeriği, tekrar okuma gibi stratejilerin kullanımı veya görev gereksinimleri anlaşılabilirliği etkileyen durumlardır.

Okunabilirlik ise metinlerin dil ve yaş düzeyine uygunluğunun belirlenmesinde büyük ölçüde göz önüne alınan kavramdır. Ateşman (1997) okunabilirliği, metinlerin okuyucu tarafından zor ya da kolay algılanması olarak ifade etmiştir. Okunabilirlik Klare için metnin dilsel özelliklerinin tamamının okuyucuda az ya da çok kabul edilebilme durumudur (Klare, 1963'ten akt. Çetinkaya ve Uzun, 2020, s. 141). Ülper (2010) ise okunabilirliği bir metnin bazı matematiksel formüller ile hesaplanması olarak tanımlamıştır. Metinlerin okunabilir ve anlaşılabilir olması hem öğrencinin öğrenme sürecini hem de dersin işleme sürecini kolaylaştırmaktadır (Karatay vd., 2013). Metnin okunmaya devam edilmesini sağlamada ve metinle okuru arasında bağlantı kurulmasında bir başlangıç noktası kabul edilen metin dilinin anlaşılabilirliği, okunabilirlik çalışmaları ile mümkün olmaktadır (Biçer ve Alan, 2017).

Metinlerin okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesinde ve sınıflandırılmasında kabul edilen üç yaklaşım; uzman görüşü, çıkartmalı okunabilirlik işlemi ve okunabilirlik formülleridir (Klare, 1963'ten akt. Çetinkaya ve Uzun, 2020, s. 142). Uzman görüşü yönteminde metinler; sözcük, cümle, içerik bakımında alan uzmanlarınca düzeylere uygun olarak değerlendirilip sınıflandırılırken çıkartmalı okunabilirlik işleminde metinlerin yapısal zorlukları ve öğrencilerin okuma becerileri belirlenmektedir (Çetinkaya ve Uzun, 2020). Okunabilirlik formülleri ise az değişkenle yapılandırılmış kullanışlı ve nesnel ölçme araçlarıdır (Çetinkaya, 2010). Okunabilirlik formüllerinde sözcük ve cümle uzunluğu gibi metnin sayılabilir yapıları formüle edilir. Ateşman (1997) formüllerin; öğrencilerin kompozisyonlarının değerlendirilmesinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerin dil düzeylerinin belirlenmesinde veya metin üretiminde kullanılabileceğini ifade etmektedir.

Okunabilirlik düzeyinin belirlenmesi için geliştirilmiş pek çok formüle rastlanmaktadır. Bu formüller, geliştirildikleri dillerde yazılan metinler için kullanılmaktadır. Dale Chall Formülü, Fry Okunabilirlik Grafiği, Gunning Fog Index ve Flesch-Kincaid Okunabilirlik Formülü bunlardan bazılarıdır. Türkçe metinlerin okunabilirliğinin hesaplanmasında kullanılan formüller ise Flesch formülünün uyarlanmasıyla elde edilen Ateşman (1997) formülü ile Çetinkaya (2020) tarafından geliştirilen formüllerdir. Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin incelenmesinde bu formüller sıklıkla kullanılmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinleri okunabilirlik bakımından inceleyen çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır. Bu araştırmalarda genellikle Ateşman formülü (Bağcı, 2020; Biçer ve Alan, 2017; Erol, 2015; Mutlu, 2020; Özdemir ve Daştan, 2022; Yılmaz ve Temiz, 2014) kullanılmış, bir araştırmada ise Çetinkaya formülünden (Zorbaz ve Köroğlu, 2016) yararlanılmıştır. Bununla birlikte her iki formülün birlikte kullanıldığı araştırmalar da mevcuttur (Aydın, 2021; Erişik, 2021; Harmankaya, 2022; Karşılaman, 2022; Şimşek, 2019; Yaman, 2022). Öte yandan yukarıda atıf yapılan araştırmalarda Yedi İklim Türkçe, Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe, İstanbul ve Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe kitapları çalışma konusu yapılmıştır. Uludağ Türkçe Öğretim Seti ile ilgili olarak Hamaratlı vd. (2023) tarafından setin izlencesinin açıklandığı ve hazırlık aşamasında yaşanan sorunların aktarıldığı bir bildiri metni mevcuttur. Bununla beraber Aksel ve Yıldız (2024) tarafından Uludağ Türkçe Öğretim Seti A2 ders kitabının kültürel unsurlarının incelendiği çalışma da bulunmaktadır. Ancak Uludağ Türkçe Öğretim Setini okunabilirlik bakımından ele alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

1.1 Amaç

Araştırmanın amacı, yabancılar Türkçe öğretimine yönelik olarak hazırlanan Uludağ Türkçe Öğretim Setindeki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyini, her bir kitabın kendi içerisindeki metinlerin güçlük düzeyi bakımından nasıl dağılım gösterdiğini ve kitap setinin ortalama güçlük düzeyine göre nasıl sıralandığını belirlemektir.

1.2 Problem

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Uludağ Türkçe Öğretim Seti A1, A2, B1 ve B2 kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri nasıldır?
2. Uludağ Türkçe Öğretim Seti kitaplarındaki metinler kendi içerisinde okunabilirlik düzeyi bakımından nasıl bir sıralamaya sahiptir?
3. Uludağ Türkçe Öğretim Setinde yer alan kitaplar ortalama okunabilirlik düzeyi bakımından nasıl bir sıralamaya sahiptir?

2. YÖNTEM

Uludağ Türkçe Öğretim Setinde yer alan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyini belirlemek için tasarlanan bu nitel araştırmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılan temel nitel araştırma deseninde veriler; gözlem, görüşme veya doküman incelemesi yoluyla elde edilmektedir (Merriam, 2013). Bu doğrultuda araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiş, Ateşman (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Flesch formülüyle analiz edilmiştir. Bu sürece ilişkin detaylı açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

2.1 İncelenen Dokümanlar

Araştırma materyallerini oluşturan ve Bursa Uludağ Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ULUTÖMER) öğretim elemanları ve akademisyenleri tarafından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan Uludağ Türkçe Öğretim Seti ders kitapları, alandaki eksikliği gidermeyi, alana çeşitlilik sunmayı ve Bursa ili ile çevresindeki Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır (Hamaratlı, 2023).

Araştırmanın materyallerini Uludağ Türkçe Öğretim Seti A1 ders kitabındaki 15, A2 ders kitabındaki 32, B1 ders kitabındaki 37 ve B2 ders kitabındaki 50 okuma metni ile toplamda 134 okuma metni oluşturmaktadır. Alanyazında Uludağ Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarını okunabilirlik açısından inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamış olması bu ders kitaplarının seçilmesinde etkili olmuştur. Ders kitaplarındaki okuma metinleri seçilirken metinlerin başında gösterilen ve okuma becerisini temsil eden sembol “” esas alınmıştır. Bununla beraber metnin bağlamını etkileyen boşluk doldurma, eşleştirme, yeniden yazdırma türünde etkinlik içeren okuma metinleri, şiir metinleri, metinsel bütünlük göstermeyen okuma metinleri ve yüz kelimeyi geçmeyen metinler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

2.2 Veri toplama yöntemi

Araştırmanın verileri, doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi hem basılı hem de elektronik materyaller başta olmak üzere elde edilen kaynakların incelenmesini ve değerlendirilmesini sağlayan sistematik yöntemdir (Kıral, 2020).

2.3 Verilerin analizi

Araştırmanın veri analizi sürecinde ise öncelikle Uludağ Türkçe Öğretim Setindeki ders kitaplarında yer alan ve çeşitli seçim ölçütlerine göre belirlenen metinlerin hece, sözcük ve cümle sayıları hesaplanmıştır. Bu aşamada hece sayısı Türkçedeki hece belirleme tekniğine uygun olarak hesaplanmıştır. Sözcüklerin belirlenmesinde Çetinkaya ve Uzun (2020) tarafından kullanılan yöntem esas alınarak; boşlukla aralanmış sayılar, yazıbirimler ve kümeleri, semboller, birleştirme çizgisiyle aralanmış sözcükler ve kısaltmalar sözcük olarak kabul edilmiştir. Cümleler ise noktalama işaretleri esas alınarak belirlenmiştir. Hece, sözcük ve cümle sayımı tamamlandıktan sonra sözcüklerin ortalama hece sayısı ve cümlelerin ortalama sözcük sayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için yapılan hesaplamalar bir alan uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Bu sürecin ardından elde edilen sayısal veriler Ateşman (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Flesch formülü ile analiz edilerek metinlerin okunabilirlik puanları belirlenmiştir. Sözü edilen bu formül aşağıda verilmiştir:

$$\text{Okunabilirlik Sayısı} = 198,825 - (40,175 \cdot x_1) - (2,610 \cdot x_2)$$

x_1 = Ortalama kelime uzunluğu (toplam hece sayısı/toplam kelime sayısı)

x_2 = Ortalama cümle uzunluğu (toplam kelime sayısı/toplam cümle sayısı)

Ateşman (1997) formülüne göre okunabilirlik puanı 100'e yaklaştıkça metinler çok kolay, 1'e yaklaştıkça çok zor şeklinde değerlendirilmektedir. Puan aralıklarının hangi düzeye karşılık geldiğine ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Okunabilirlik Sayısı ve Düzey Aralıkları

OKUNABİLİRLİK DÜZEYİ	OKUNABİLİRLİK SAYISI
ÇOK KOLAY	90-100
KOLAY	70-89
ORTA DÜZEY	50-69
ZOR	30-49

ÇOK ZOR

1-29

(Ateşman, 1997)

3. BULGULAR

3.1 Uludağ Türkçe Öğretim Seti Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Bu bölümde Türkçe Öğretim Seti A1, A2, B1 ve B2 ders kitaplarında yer alan metinlerin hece, sözcük, cümle sayıları, sözcük ve cümle uzunluklarının ortalaması ve okunabilirlik puanları ile düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 2

Uludağ Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Metin Adı	Hece sayısı	Sözcük sayısı	Cümle sayısı	X1 (ortalama sözcük uzunluğu)	X2 (ortalama cümle uzunluğu)	Okunabilirlik sayısı	Düzy
Başlıksız metin (45.s)	317	112	39	2,83	2,87	77,62	Kolay
Durakta	269	109	31	2,46	3,51	90,50	Çok Kolay
Bursa'da birinci gün	280	120	20	2,33	6	89,42	Çok Kolay
Duru hafta sonu nereye gidecek?	524	174	30	3,01	5,8	62,70	Orta Düzey
Başlıksız metin (100.s)	270	101	18	2,67	5,61	76,78	Kolay
Lokantada	315	137	27	2,29	5,07	93,20	Çok Kolay
Mahalledeki ilk arkadaşım	321	131	26	2,45	5,03	87,23	Kolay
Doğu ekspresi ile yolculuk	490	190	26	2,57	7,30	76,14	Kolay

Metin adı	Hece Sayısı	Sözcük Sayısı	Cümle Sayısı	X1 (Ortalama Sözcük Uzunluğu)	X2 (Ortalama Cümle Uzunluğu)	Okunabilirlik Sayısı	Düzye
Rotamız kapadokya	409	155	21	2,63	7,38	73,55	Kolay
Hafta sonu	378	167	34	2,26	4,91	95,07	Çok Kolay
Yaz tatilim	382	145	28	2,63	5,17	79,46	Kolay
Randevu	960	385	89	2,49	4,32	87,35	Kolay
Başlıksız metin (156.s)	365	148	17	2,46	8,70	77,02	Kolay
Arkadaşlarım	386	170	39	2,27	4,35	96,22	Çok Kolay
Başlıksız metin (160.s)	294	105	21	2,8	5	73,28	Kolay

Tablo 2 incelendiğinde ders kitabında yer alan 15 okuma metninin okunabilirlik düzeyi bakımından 5'inin "çok kolay", 9'unun "kolay" ve 1'inin "orta düzey" olduğu görülmektedir. Okunabilirlik puanı arttıkça metnin zorluk düzeyi azaldığından "Arkadaşlarım" metni 96,22 okunabilirlik sayısı ile en kolay okunabilen ve "Duru Hafta Sonu Nereye Gidecek?" metni ise 62,70 sayısı ile "orta düzey" olup A1 ders kitabının en zor okunabilen metnidir. İncelenen metinlerin ortalama cümle uzunlukları 2,87 ile 8,70 aralığındadır. 9-10 sözcük olan Türkçenin ortalama cümle uzunluğu baz alındığında ders kitabında incelenen tüm metinlerin ortalamanın altında kaldığı görülmektedir. Metinlerdeki ortalama sözcük uzunlukları ise 2,26 ile 3,01 arasında değişkenlik göstermektedir. Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun 2,6 hece (Ateşman, 1997) olduğu göz önünde bulundurulduğunda ders kitabındaki üç metnin ortalama sözcük uzunluklarının ortalamanın üzerinde, dokuz metnin ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Uludağ Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Metin adı	Hece sayısı	Sözcük sayısı	Cümle sayısı	X1 (ortalama sözcük uzunluğu)	X2 (ortalama cümle uzunluğu)	Okunabilirlik sayısı	Düzye
Lise arkadaşlığı	614	269	54	2,28	4,98	94,12	Çok kolay
Kırmızı başlıklı kız	921	418	65	2,20	6,43	93,52	Çok kolay
Bir atlarsın çekirge, iki atlarsın çekirge...	500	200	28	2,5	7,14	79,74	Kolay
Başlıksız metin (bulut)	344	147	21	2,34	7	86,54	Kolay
Yeni komşu taşınmış	250	102	24	2,45	4,25	89,26	Çok kolay
3 çember 2 lobut	904	366	56	2,46	6,53	82,53	Kolay
Tiştirten lüks sokak giyimine bir türk markası: les benjamins	323	124	23	2,60	5,39	80,10	Kolay
Boş zamanınız var mı?	404	176	32	2,29	5,5	92,25	Çok kolay
Kampta	403	162	26	2,48	6,23	82,62	Kolay
Haberiniz var mı?	663	247	32	2,68	7,71	70,84	Kolay
Tartışıyoruz.	480	180	25	2,66	7,2	72,89	Kolay
Selda'nın günlük yaşamı	345	139	21	2,48	6,61	81,83	Kolay
Dağlarda gezen adam: tunç fındık	556	208	23	2,67	9,04	67,83	Orta düzey
Başlıksız metin	596	225	30	2,64	7,5	72,83	Kolay
Kazakistan'da tutuklu bir kadın kitap okuyarak özgürlüğüne kavuştu.	281	104	13	2,70	8	69,39	Kolay
Busenaz sürmeneli	494	169	16	2,92	10,56	53,82	Orta düzey
Başlıksız metin (ihtiyaçlar)	548	207	35	2,64	5,91	77,03	Kolay
Sağlıklı bir yaşam için ne yapmalıyız ne yapmamalıyız?	367	134	17	2,73	7,88	68,22	Orta düzey

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi

Ankara	482	159	19	3,03	8,36	55,19	Orta düzey
Kedilerde iletişim	495	178	24	2,78	7,41	67,74	Orta düzey
Hangi hayvan, ne yapabilir?	463	178	42	2,60	4,23	83,26	Kolay
İncir cipsi	524	209	24	2,50	8,70	75,37	Kolay
Gökyüzü sevdası	426	158	26	2,69	6,07	74,64	Kolay
Rüzgârı dizginleyen çocuk	441	161	18	2,73	8,94	65,43	Orta düzey
Alışverişin adresi	343	116	13	2,95	8,92	56,74	Orta düzey
Şelale turu	695	242	34	2,87	7,11	64,86	Orta düzey
Nasıl bir tatil?	721	272	31	2,65	8,77	69,43	Kolay
Tatile çıkıyoruz	662	269	53	2,46	5,07	86,70	Kolay
Alanya gezisi	716	257	32	2,78	8,03	65,93	Orta düzey
Pansiyonda	443	178	35	2,48	5,08	85,56	Kolay
Eski ticaret yolları	448	156	20	2,87	7,8	63,09	Orta düzey

Tablo 3'e göre A2 kitabında yer alan 32 metin okunabilirlik düzeyi bakımından incelendiğinde 4 metnin "çok kolay", 18 metnin "kolay" ve 10 metnin "orta düzey" olduğu görülmektedir. "Lise Arkadaşlığı" adlı metin 94,12 puanıyla ders kitabının en kolay okunabilen metniyken "Busenaz Sürmeneli" metni 53,82 okunabilirlik puanı ile ders kitabının en zor metnidir. Ders kitabında incelenen metinlerin ortalama cümle uzunlukları 4,23 ile 10,56 aralığında değişmektedir. İncelenen metinlerden üç tanesinin Türkçenin ortalama cümle uzunluğuna (9-10) uygun ortalamaya sahip olduğu, yirmi dokuz tanesinin Türkçe ortalamasının altında kaldığı görülmüştür. Metinlerdeki ortalama sözcük uzunlukları ise 2,20 ile 3,03 arasında değişmektedir. Türkçenin ortalama sözcük uzunluğu (2,6) göz önünde bulundurulduğunda ders kitabındaki on üç metnin ortalama sözcük uzunluğunun ortalamasının altında kaldığı dokuz metnin ortalamaya uygun olduğu ve on metnin ortalamasının üstünde kaldığı görülmektedir.

Tablo 4

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Metin adı	Hece sayısı	Sözcük sayısı	Cümle sayısı	X1 (ortalama sözcük uzunluğu)	X2 (ortalama cümle uzunluğu)	Okunabilirlik sayısı	Düzye
Yaz stajı başvuru	665	258	24	2,57	10,75	67,21	Orta düzey
Meslek seçimi rehberi	472	174	21	2,71	8,28	68,21	Orta düzey
Başlıksız metin (s. 18)	436	193	48	2,25	4,02	97,57	Çok kolay
Başarıya giden yol	349	134	14	2,60	9,57	69,20	Kolay
Doğan cüceloğlu	982	308	23	3,18	13,39	35,78	Zor
Türk geleneğinde isim alma ve isim verme	857	333	20	2,57	16,65	51,97	Orta düzey
Başlıksız metin	2057	727	74	2,82	9,82	59,51	Orta düzey
Hayaller, hayatlar...	737	288	38	2,55	7,57	76,23	Kolay
Geleceğin popüler teknolojik gelişmeleri	665	229	17	2,90	13,47	47,001	Zor
Başlıksız metin (öte evren)	558	209	17	2,66	12,29	59,47	Orta düzey
Başlıksız metin (filmler, s. 52)	679	242	12	2,80	20,16	33,46	Zor
Başlıksız metin (genel tekrar)	627	278	25	2,25	11,12	79,19	Kolay
Evimiz doğa	1455	513	40	2,83	12,82	51,40	Orta düzey
Çevre kirliliği ve doğal kaynaklar	556	185	13	3,005	14,23	40,94	Zor
Top böceği derler bana	624	230	17	2,71	13,52	54,51	Orta düzey
Balinalar nasıl iletişim kuruyor?	1048	363	32	2,88	11,34	53,23	Orta düzey
Başlıksız metin	387	138	10	2,80	13,8	50,14	Orta düzey
Kelebekler vadisi	940	326	27	2,88	12,07	51,46	Orta düzey
Gezgin yolda	1856	701	79	2,64	8,87	69,29	Kolay
Büyük yeşil duvar projesi	875	318	26	2,75	12,23	56,35	Orta düzey
Gül apartmanı	689	247	32	2,78	7,71	66,61	Orta düzey

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi

Mitoloji, doğa ve sağlık bir arada: kaz dağları (ıda dağı)	1966	747	101	2,63	7,39	73,78	Kolay
127 kritik saat	385	154	20	2,5	7,7	78,29	Kolay
Türkiye'nin en iyileri	1778	578	49	3,07	11,79	44,45	Zor
Kim daha başarılı?	642	212	31	3,02	6,83	59,31	Orta düzey
Uzaktan eğitimin ayak sesleri	1791	587	65	3,05	9,03	52,67	Orta düzey
Yüz yüze eğitim mi, uzaktan eğitim mi?	1823	601	52	3,03	11,55	46,79	Zor
Dünyaca ünlü festivaller	1043	367	33	2,84	11,12	55,62	Orta düzey
Unutulmayan günler	1278	502	74	2,54	6,78	78,84	Kolay
Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar	512	208	24	2,46	8,66	77,31	Kolay
Bayram sabahı	631	245	31	2,57	7,90	74,72	Kolay
Ülkemizdeki milli bayramlar	803	279	24	2,87	11,62	52,85	Orta düzey
Kültürleri besleyen ortak kök	1085	393	25	2,76	15,72	46,88	Zor
Ant	2184	990	196	2,20	5,05	97,01	Çok kolay
Dünya'nın evrensel dili: müzik ve danslar	1580	577	44	2,73	13,11	54,58	Orta düzey
Sağlıkta müzik etkisi: sultan n. Bayezid külliyesi sağlık müzesi	648	229	14	2,82	16,35	42,44	Zor
Başlıksız metin (genel tekrar)	399	172	18	2,31	9,55	80,68	Kolay

Tablo 4'e göre B1 ders kitabında incelenen 37 metnin okunabilirlik düzeyleri incelendiğinde 2 metnin "çok kolay" düzeyde olduğu; 10 "kolay" düzeyde olduğu; 17 metnin "orta düzey" okunabilirlik düzeyinde olduğu; 8 metnin ise "zor" düzeyde olduğu belirlenmiştir. 18. sayfadaki başlıksız metin 97,57 okunabilirlik puanı ile ders kitabı içerisindeki en kolay okunabilen metin iken 52. sayfadaki başlıksız metin 33,46 okunabilirlik puanı ile ders kitabının en zor okunabilen metnidir. B1 düzeyi ders kitabında yer alan metinlerin ortalama cümle uzunlukları 4,02 ile 20,16 aralığında değişmektedir. İncelenen on iki metnin Türkçenin ortalama cümle uzunluğunun altında olduğu; beş metnin ortalamaya uygun olduğu ve yirmi metnin ortalamanın üstünde olduğu görülmüştür. Metinlerdeki ortalama sözcük uzunlukları incelendiğinde ise ortalamaların 2,20 ile 3,18 arasında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Türkçenin ortalama sözcük uzunluğu esas alındığında on bir metnin 2,6 ortalamasının altında olduğu, dört metnin ortalamada olduğu ve yirmi iki metnin ortalamanın üstünde olduğu saptanmıştır.

Tablo 5

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Metin adı	Hece sayısı	Sözcük sayısı	Cümle sayısı	X1 (ortalama sözcük uzunluğu)	X2 (ortalama cümle uzunluğu)	Okunabilirlik sayısı	Düzy
Taşıyoruz	923	361	65	2,55	5,55	81,61	Kolay
Havaalanında	576	213	33	2,70	6,45	73,33	Kolay
Geçen bir ömür	807	321	46	2,51	6,97	79,61	Kolay
Trafik kuralları	915	395	30	2,31	13,16	71,39	Kolay
İlk yardım temel uygulamaları	764	254	23	3,007	11,04	49,16	Orta düzey
Afad	734	249	10	2,94	24,9	15,40	Çok zor
Afad'a nasıl üye/gönüllü olunur?	357	112	8	3,18	14	34,22	Zor
Tema	675	233	12	2,89	19,41	31,76	Zor
Yeşilay	481	164	9	2,93	18,22	33,43	Zor
İhtiyar çilingir	1079	434	51	2,48	8,50	76,73	Kolay
Bir zamanlar	526	197	37	2,67	5,32	77,65	Kolay
Kültürün bileşenleri	1009	361	42	2,79	8,59	64,10	Orta düzey
Kültürel süreçler	600	219	19	2,73	11,52	58,67	Orta düzey
Türkçeden diğer dillere	801	298	21	2,68	14,19	53,80	Orta düzey
Dünya mirası listesi	484	188	12	2,57	15,66	54,50	Orta düzey
Farklı kültürlerde giyim kuşam	933	325	22	2,87	14,77	44,93	Zor
Anadolu kültürleri	757	245	29	3,08	8,44	52,64	Orta düzey
Medyanın sesi: haberler	1889	637	85	2,96	7,49	60,12	Orta düzey
Reklamın öteki yüzü	1436	487	49	2,94	9,93	54,42	Orta düzey
Reklamın iyisi kötüsü olmaz	790	299	24	2,64	12,45	60,16	Orta düzey
Taş tabletlerden günümüze medya	1952	643	44	3,03	14,61	38,72	Zor
Oyun oynama bozukluğu	786	294	26	2,67	11,30	61,90	Orta düzey
Kutay mezun oluyor	326	113	26	2,88	4,34	71,57	Kolay
Kutay iş görüşmesinde	915	343	53	2,66	6,47	74,76	Kolay
Kutay işe başlayacak mı?	337	110	13	3,06	8,46	53,65	Orta düzey
Üniversite ve kariyer merkezleri	949	291	25	3,26	11,64	37,42	Zor

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi

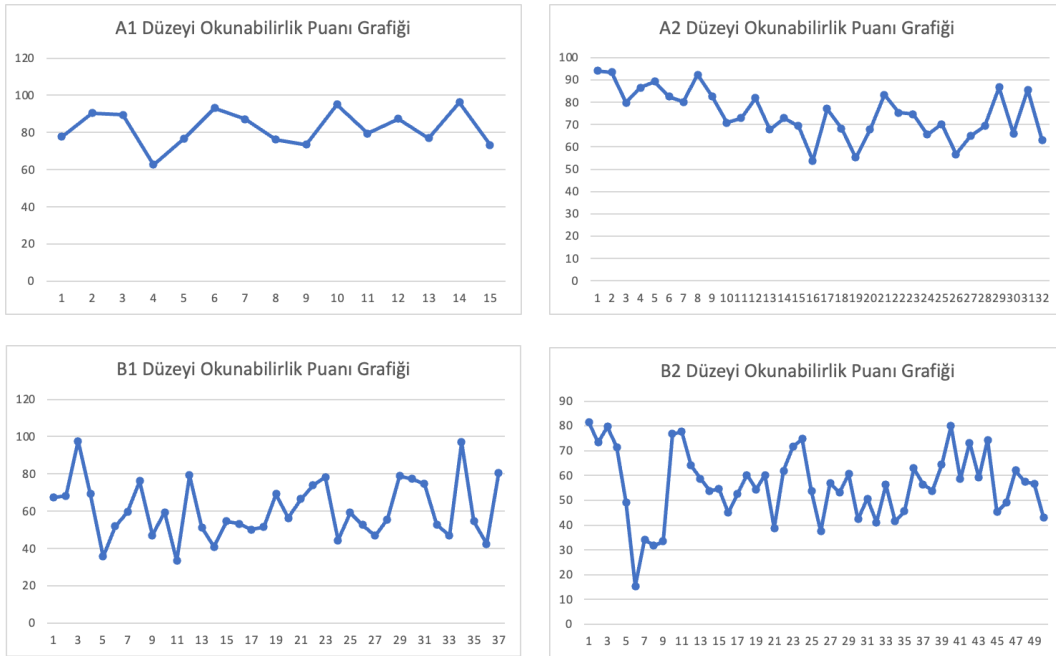
Hem mektepli hem alaylı	1975	684	69	2,88	9,91	56,94	Orta düzey
İş-aile çatışması	1028	366	29	2,80	12,62	53,04	Orta düzey
İş yerinde sık yaşanan sorunlar ve çözümleri	1146	396	47	2,89	8,42	60,57	Orta düzey
İlham veren bir girişim hikayesi: nevzat aydın	999	349	22	2,86	15,86	42,42	Zor
Teknoloji devi google	785	272	22	2,88	12,36	50,60	Orta düzey
Leonardo da vinci	675	240	14	2,81	17,14	41,08	Zor
Osman hamdi bey	584	205	19	2,84	10,78	56,21	Orta düzey
Mimarinin insan üzerindeki etkisi	1459	473	37	3,08	12,78	41,53	Zor
Mimarisiyle ünlü şehirler	2070	734	48	2,82	15,29	45,61	Zor
Doğru cevap için doğru	634	227	25	2,79	9,08	62,91	Orta düzey
Michelin rehberi	745	263	24	2,83	10,95	56,42	Orta düzey
Geleneksel türk sanatı	1668	585	50	2,85	11,7	53,73	Orta düzey
Bursa ulu cami	330	127	11	2,59	11,54	64,29	Orta düzey
Ali baba ve kırk haramiler	249	104	12	2,39	8,66	80,01	Kolay
İkna edici iletişim ve iknanın psikolojisi	826	291	29	2,83	10,03	58,59	Orta düzey
Şimdi reklamlar!	315	121	15	2,60	8,06	73,18	Kolay
Haftada dört günlük çalışma modeli	426	151	15	2,82	10,06	59,20	Orta düzey
Başlıksız metin	485	180	29	2,69	6,20	74,37	Kolay
Elektronik spor: spor mu değil mi?	1331	455	33	2,92	13,78	45,31	Zor
Kuşaklar arasındaki farklılıklar	1428	462	47	3,09	9,82	48,99	Zor
Başka odaya girince yapacağımız şeyi neden unutuyoruz?	405	146	15	2,77	9,73	61,97	Orta düzey
Bir kaza anında [...] ediyormuş gibi hissederiz?	536	197	16	2,72	12,31	57,38	Orta düzey
Dilin doğuşu: efsaneler ve teoriler	1272	447	42	2,84	10,64	56,72	Orta düzey
Nöropazarlama	506	162	14	3,12	11,57	43,13	Zor

Tablo 5'te görüldüğü üzere B2 ders kitabındaki metinlerin 11 tanesinin “kolay”; 25 tanesinin “orta düzey”; 13 tanesinin “zor”; bir tanesinin “çok zor” okunabilirlik düzeyinde olduğu görülmüştür.

İncelenen ders kitabının en kolay okunabilen metni 81,61 okunabilirlik sayısı ile “Taşınıyoruz” başlıklı metin ve en zor okunabilen metni 15,40 okunabilirlik sayısı ile “AFAD” adlı metindir. B2 düzeyi ders kitabında yer alan metinlerin ortalama cümle uzunlukları 4,34 ile 24,9 arasındadır. Bunlar arasındaki on beş metin Türkçenin ortalama cümle uzunluğunun altında, on metin ortalama ve yirmi beş metin ortalamanın üzerinde kalmıştır. Ders kitabındaki incelenen metinlerin ortalama sözcük uzunlukları ise 2,31 ile 3,26 arasında değişmektedir. Yedi metnin ortalama sözcük uzunluğunun Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun altında, yedi metnin ortalama ve otuz altı metnin ortalamasının 2,6’lık ortalamanın üstünde olduğu belirlenmiştir.

3.2 Uludağ Türkçe Öğretim Seti Kitaplarındaki Metinlerin Kendi İçerisindeki Okunabilirlik Düzeyi Sıralamaları

Bu bölümde "Uludağ Türkçe Öğretim Seti kitaplarındaki metinler kendi içerisinde okunabilirlik düzeyi bakımından nasıl bir sıralamaya sahiptir?" sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 1. Uludağ Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarının Okunabilirlik Puanları

A1 ders kitabı içerisinde yer alan metinlerin sıralaması değerlendirilecek olduğunda metinlerin kolaydan zora şeklinde bir sıralama izlemediği ancak kitabın kolay ve çok kolay düzeyindeki metinlerden oluştuğu görülmekle beraber sadece bir tane orta düzey metne rastlanmaktadır. A2 ders kitabı içerisinde yer alan metinlerin dağılımını incelendiğinde ilk iki üniteye çok kolay ve kolay okunabilirlik düzeyindeki metinlere yer verildiği 3. üniteye itibaren orta düzey okunabilirlik düzeyindeki metinlerin yer almaya başladığı

görülmekle beraber düzey sıralamasının kolaydan zora şeklinde yapılmadığı belirlenmiştir. B1 kitabındaki metinlerin ve ünitelerin sıralaması incelendiğinde kolaydan zora doğru bir sıralama takip edilmediği görülmüştür. İncelenen ilk metin orta düzey okunabilirlikte bir metin iken incelenen son metin kolay okunabilir düzeyinde bir metindir. B2 metinlerin sıralanışı incelendiğinde ise kolaydan zora biçiminde bir sıralama olmadığı görülmüştür. Bununla beraber ders kitabında incelenen ilk metin “kolay” iken incelenen son metin “zor” okunabilirlik düzeyindedir.

3.3 Uludağ Türkçe Öğretim Setindeki Kitapların Ortalama Okunabilirlik Düzeyi Sıralamaları

Bu bölümde "Uludağ Türkçe Öğretim Setinde yer alan kitaplar ortalama okunabilirlik düzeyi bakımından nasıl bir sıralamaya sahiptir?" sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6

Ders Kitaplarının Ortalama Sözcük-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri

Ders kitabı	Ortalama sözcük uzunluğu	Ortalama cümle uzunluğu	Ortalama okunabilirlik sayısı	Ortalama okunabilirlik düzeyi
A1	2,54	5,40	82,37	Kolay
A2	2,61	7,14	74,98	Kolay
B1	2,72	10,91	60,94	Orta düzey
B2	2,81	11,25	56,20	Orta düzey

Tablo 6 incelediğinde A1 düzeyinden B2'ye doğru gidildikçe ortalama sözcük-cümle uzunluğunun ve okunabilirlik sayılarının doğrusal bir artış gösterdiği görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Uludağ Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarının okunabilirlik düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada; birinci araştırma sorusu doğrultusunda A1, A2, B1 ve B2 ders kitaplarının okunabilirlik puanları ve düzeyleri, ikinci araştırma sorusu doğrultusunda kitaplardaki metinlerin kendi içerisindeki okunabilirlik sıralamaları, üçüncü araştırma sorusunda ise kitapların ortalama okunabilirlik düzeylerinin nasıl sıralandığı ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın elde edilen sonuçlara göre A1 kitabındaki 15 okuma metninin 5'i çok kolay, 9'u kolay ve 1'i orta düzey; A2 kitabındaki 32 okuma metninin 4'ü çok kolay, 18'i kolay ve 10'u orta düzey; B1 kitabındaki 37 okuma metninin 2'si çok kolay, 10'u kolay, 17'si orta düzey, 8'i zor düzey; B2 kitabındaki 50 okuma metninin 1'i kolay; 25'i orta, 13'ü zor, 1'i ise çok zor düzeydedir. Buradan anlaşılacağı üzere

metin güçlüklerinin homojen dağılmadığı, her kitabın içerisinde az da olsa seviye altı veya üstü metinlerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin B2 düzeyi ders kitabı genellikle orta ve zor güçlükteki metinlerden meydana gelirken yalnızca bir metin çok zor güçlüğü sahiptir. Özdemir ve Daştan (2022) okunabilirlik bakımından zor metinlerin ana dili öğretiminde dahi zorlayıcı olabildiğini ve bu tür metinlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında yer almaması gerektiğini belirtmiştir. Ancak öğrencilerin bu tür metinlerle B2 ve üzerindeki seviyelerde sınırlı sayıda karşılaşmalarının kabul edilebilir olduğunu ifade etmiştir. Bu bakış açısıyla bu çalışma kapsamında incelenen B2 kitabında yer alan çok zor güçlüğü sahip metnin sınırlı sayıda olmasından ötürü eğitsel olarak uygun olduğu söylenebilir. Benzer bir mantıkla A1 ve A2 kitaplarında yer alan sınırlı sayıdaki orta güçlükteki metnin de öğrenciler için uygun olduğu değerlendirilebilir. Ayrıca B2 kitabında çok kolay düzeydeki metinle karşılaşılıyorken B1'de iki metinle karşılaşmıştır. Çok kolay düzeydeki metinler B1 için düşük bir seviye kalsa da çoğunlukla “orta düzey” ve “zor” metinlere muhatap kalan öğrenci için çok az sayıdaki “çok kolay” metinle karşılaşmak motivasyonu artırıcı nitelikte olabilir. Tüm bunlardan yola çıkarak, incelenen öğretim setindeki kitapların okunabilirlik bakımından büyük ölçüde öğrenci düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre Uludağ Türkçe Öğretim Setinde yer alan her bir ders kitabının kendi içerisinde okunabilirlik düzeyi bakımından kolaydan zora ilkesine tam olarak uyulmadan sıralandığı belirlenmiştir. Örneğin B1 kitabında orta düzeyde bir metinden sonra kolay, zor bir metinden sonra çok kolay bir metne yer verilmiştir. Yine B2 düzeyinde kolay düzeydeki bir metinden sonra zor düzeyde bir metin bulunmaktadır. Bu tespit araştırma kapsamında incelenen A1 ve A2 kitapları için de geçerlidir. Bu sonuç, Uludağ Türkçe Öğretim Setinde yer alan kitapların müstakil olarak kolaydan zora doğru doğrusal olarak yapılandırılmış bir metin güçlüğü sıralamasına sahip olmadığını göstermektedir. Bağcı (2020), yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan C1-C2 ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerini incelediği çalışmada kitaplarda yer alan metinlerin kolaydan zora doğru sıralanması gerektiğini belirtmiş ve çalışmada tespit ettiği aksi sıralamayı “eksiklik” olarak değerlendirmiştir. Yine benzer bir görüş olarak Biçer ve Alan (2017), Yeni Hitit 3 ve İstanbul C1+ ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerini inceledikleri çalışmalarında benzer durumu saptayıp Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak her metnin bir önceki metinden daha zor olması gerektiğini ifade ederek bu durumu benzer şekilde eksiklik olarak değerlendirmişlerdir. Fakat Özdemir ve Daştan'a (2022) göre öğrencilerin kendi düzeyinde sürekli daha zor metinlerle karşılaşması kaygı verici bir durumdur. Bu nedenle her ne kadar sette yer alan kitapların kendi içerisinde kolaydan zora ilkesi benimsenmemiş olsa da bunun kabul edilebilir bir durum olduğu söylenebilir.

Öte yandan Uludağ Türkçe Öğretim Setinde, A1 düzeyinden B2 düzeyine gidildikçe okunabilirlik puanlarında düzenli bir azalma örüntüsü olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, kitapların seviyesi ilerledikçe metinlerin okunabilirlik bakımından zorlaştığını göstermektedir. Alanyazında yer alan çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Mutlu, 2020; Özdemir ve Daştan, 2022). Örneğin Mutlu (2020),

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri üzerine yaptığı incelemede okunabilirlik düzeylerinin seviyeler arasında kolaydan zora doğru bir sıralama gösterdiğini bulmuştur. Dil eğitiminde kolaydan zora ilkesinin bir gereği olarak ortaya çıkan bu sonuçların, ders kitabı hazırlama bakımından olumlu olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Bu araştırmada Uludağ Türkçe Öğretim Seti örneği üzerinden kitaplarda yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyleri hesaplanmış, bu hesaplamalardan yola çıkarak okunabilirlik bakımından kitapların kendi içerisinde ve set içerisindeki sıralamaları ortaya konulmuştur. Bu çerçevede de kitapların kendi içerisinde doğrusal bir sıralama göstermediği ancak set içerisinde doğrusal bir sıralama gösterdiği belirlenmiştir. Bu tespit, her ne kadar ders materyali hazırlamada kolaydan zora ilkesinin bir gereği olsa da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil düzeylerine göre kullanılacak metinlerin hangi güçlükte olması gerektiğine ilişkin belirlenmiş standartlar olmadığı için sonuçlara dikkatli yaklaşılmalıdır. Araştırma kapsamında incelenen kitaplar Ateşman'ın (1997) okunabilirlik formülüne göre yapısal anlamda incelenmiş ve anlaşılabilirlik bakımından değerlendirilmemiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak metinlerin geliştirilmesinde okunabilirlik ile beraber metinleri nitel anlamda değerlendirilmesini sağlayan anlaşılabilirlik kavramının da üzerinde durulmasının daha sağlıklı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aksel, A. ve Yıldız, Ü. S. (2024). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Ders Kitabındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Uludağ Türkçe Öğretim Seti (A2) Örneği. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(1), 1-16.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *Ankara Üniversitesi Tömer Dil Dergisi*, 58, 171-174.
- Aydın, E. (2021). Yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarının okunabilirlik durumları. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2), 205-226.
- Bağcı, H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 8(4), 279-295.
- Bıçer, N. ve Alan, Y. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit 3 ve İstanbul C1+ ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1130-1139.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara

- Çetinkaya, G. ve Uzun, L. (2021). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümleri* (6. baskı) (ss. 141-154). Ankara: PegemAkademi Yayıncılık.
- Erişik, H. (2021). Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının okunabilirliği: Türkçenin sesi Yunus Emre örneği. *Journal of Sustainable Education Studies*, 2(3), 1-14.
- Erol, H. F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında okunabilirlik. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50(50), 29-38.
- Hamaratlı, E. Özkan, A. ve Baştürk, Ş. (2023). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Öğretim Setleri: Uludağ Türkçe Öğretim Seti (A1-A2) Örneği. E. Boylu (Ed.), 3. *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu Bildirileri Kitabı* kitabı içinde. (ss. 257-274). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Harmankaya, M.Ö. (2022). Uluslararası öğrenciler için akademik Türkçe sosyal bilimler kitabının okunabilirliği, *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 250-264.
- Karatay, H., Bolat, K. K. ve Güngör, H. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6), 603-623.
- Karşıluyan, S. (2022). Ak Başat Türkçe A1-A2 kitabındaki metinlerin okunabilirlik sayısı ve metinlerdeki ses birimlerin okumaya etkisi. *Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi*, 1(1), 1-17.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Selahattin Turan (Çev.Ed.). 3. Basımdan Çeviri. Nobel Yayınları.
- Meyer, B. J. (2003). Text coherence and readability. *Topics in Language Disorders*, 23(3), 204-224.
- Mutlu, H. H. (2020). Yabancılar için Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında (İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti, Yedi İklim öğretim seti) yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 371-386.
- Özdemir, S. ve Daştan, E. (2022, Mart). *Yeni İstanbul uluslararası öğrenciler için Türkçe kitaplarındaki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyleri*. International Aegean Conferences on Social Science ve Humanities.
- Şimşek, E. (2019). *Yabancılar için Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Tiryaki, E. N. (2023). Yabancılara Türkçe öğretiminde metin kullanımı. Yılmaz, Y. ve Çangal, Ö. (Ed.), *Yurt dışında Türkoloji ve Türkçe öğretimi 2: Yabancılara Türkçe öğretimi* içinde (ss. 131-158). Kırklareli & Erzurum: Fenomen Yayıncılık ve RumeliYA Yayıncılık Publishing
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yaman, C. (2022). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma kitaplarının okunabilirlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Yazıcı, N. (2021). Dil öğretiminde metin seçimi. Boylu, E. (Ed.), *Soru ve cevaplarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (ss. 15-19). Ankara: PegemAkademi Yayıncılık.
- Yılmaz, F. ve Temiz, Ç. (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik durumları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2(1), 81-91.
- Zorbaz, K. Z. ve Köroğlu, M. (2016). Gazi Tömer yabancılar için Türkçe öğretim setindeki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 2509-2524.

Extended Summary

Textbooks have been widely used from the past to the present thanks to their various functions in the planned and systematic execution of the language education process. One of the many aspects of preparing quality textbooks in language education, and one of the most important ones, is text selection. Texts are the most basic material of language teaching; in this respect, they are important for realizing teaching objectives. The concepts of readability and comprehensibility are encountered in the selection of texts to be included in textbooks in accordance with the level. Readability is a concept related to the quantitative features of the text, while comprehensibility is a concept related to the qualitative aspects of the text (Yazıcı, 2021). According to Ateşman (1997), comprehensibility is related to the quality and content of the text. Ateşman defined readability as the difficulty or ease of perception of texts by the reader. Three approaches are accepted in the literature for determining and categorizing the readability levels of texts: expert opinion, subtractive readability process, and readability formulas. Among these approaches, Ateşman (1997) states that readability formulas can be used in evaluating students' compositions, determining the language level of learners in teaching Turkish as a foreign language, or in text production. Many formulas have been developed to determine the readability level. These formulas are used for texts written in the languages in which they were developed. Some of them are the Dale Chall Formula, Fry Readability Graph, Gunning Fog Index, and Flesch-Kincaid Readability Formula. The formulas used in calculating the readability of Turkish texts are Ateşman's (1997) formula obtained by adapting the Flesch formula and the formula developed by Çetinkaya (2020). These formulas are frequently used to analyze the readability levels of Turkish texts. The aim of the study is to reveal the readability level of the reading texts in the Uludağ Turkish Teaching Set textbooks, how the texts within each book are distributed in terms of difficulty level, and how the set of books are ranked according to the average difficulty level. In the study in which the basic qualitative research design was used to realize this aim, data were collected from 134 reading texts in all books in the set (A1, A2, B1, B2) through document analysis. In determining the texts included in the analysis, the criteria of not being shorter than one hundred words, not containing poetry, and activities that would disrupt the text's integrity were employed. In the data analysis process, the number of syllables, words, and sentences in the texts determined according to the selection criteria were calculated. The number of syllables was calculated in accordance with the syllable determination technique in Turkish. In determining the words, the method used by Çetinkaya and Uzun (2020) was taken as a basis; numbers separated by a space, writing units and clusters, symbols, words separated by a joining line, and abbreviations were accepted as words. Sentences were determined based on punctuation marks. After the syllable, word, and sentence counts were completed, the average syllable count of words and the average word count of sentences were calculated. After this process, the study's data were analyzed using the Flesch formula adapted to Turkish by Ateşman (1997). In addition, the data were checked by a field expert to ensure the reliability of the analysis results. As a result of the study, it was revealed that each textbook analyzed did not show a linear distribution within itself regarding readability level and did not have a ranking from easy to difficult. In addition, it was determined that the books in the set were ranked from easy to difficult as the level progressed in terms of average readability score. Based on the research results, it can be said that the books analyzed are largely suitable for the learner level in terms of readability level. Although this determination is a requirement of the easy-to-difficult principle in preparing course materials, the results should be approached with caution since there are no set standards regarding the difficulty level of the texts to be used according to language levels in teaching Turkish as a foreign language. The texts analyzed in the study were analyzed structurally according to Ateşman's (1997) readability formula. However, the concept of comprehensibility, which provides a qualitative

evaluation of the texts, was not evaluated. It is thought that emphasizing the concept of comprehensibility and readability in developing texts to be used in teaching Turkish as a foreign language will yield healthier results.